

12. 10. 2004

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní rozbor : Mazat, či nemazat...

Vyskytne-li se proto na všem přístupných a také hojně navštěvovaných stránkách skupina příspěvků, které naplňují skutkovou podstatu § 165 (schvalování trestného činu), § 198 (hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení), § 198a (podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod) či § 261a (schvalování genocidia) Trestního zákona, v úvahu automaticky přichází nejen trestněprávní odpovědnost jednotlivých pisatelů, ale též provozovatele diskusního fóra, který tuto eventualitu riskuje!

Důležitá věc, kterou je nutno zmínit, je, že v českém právním řádu dosud existuje zásada výlučnosti deliktů způsobilosti u fyzických osob. Mluvím-li tedy o trestněprávní odpovědnosti ve vztahu k provozovateli diskusního fóra, mám na mysli konkrétní osobu, kterou lze v organizaci příslušné právnické osoby identifikovat jako osobu přímo zodpovědnou.

Jakkoliv se tedy může zdát příčinná souvislost mezi (jinými osobami) veřejně publikovanými příspěvky s rasistickým podtextem a provozováním internetového diskusního fóra nejasná, je v tomto případě nedbalost provozovatele příliš závažnou, vyzývavou skutečností pro ty, kteří se výroků osobně dopouští. Při očekávané znalosti reálií českého prostředí jde ze strany masových médií o neodpustitelnou nedbalost a neprofesionalitu. V případě, že si je provozovatel diskusního fóra existence těchto výroků dokonce vědom a neprovede urychlenou nápravu, nelze jeho nečinnost už nijak omluvit a orgány činné v trestním řízení mají povinnost ve věci jednat.

V době publikování tohoto článku v 01:00 29.9.2004 byl inkriminovaný obsah diskusních příspěvků stále ve veřejně dostupném archivu obou deníků, Lidových novin i Hospodářských novin.

Problém odpovědnosti vydavatele periodického tisku za obsah publikace je bohužel velmi nejasný, neboť jednoznačně nevyplývá z žádné zákonné normy a ani soudní praxe na toto téma dosud neposkytla svůj autoritativní názor. Problematika je o to ošemetnější, že zasahuje do vícero oblastí, které je třeba uvažovat. Dilema vzniká nejen po stránce právní, ale i etické, politické, ekonomické či technické. Pro úplnost se jimi musíme zabývat na prvním místě, neboť právní posouzení věci nelze v tomto případě nastínit samostatně.

Po stránce etické jde ponejvíce o dilema dvou postojů - na jedné straně je vydavatel, jakožto osoba zodpovídající za výsledek činnosti celé redakce, čině odpovědným za něco, co mnohdy po stránce subjektivní ani neměl možnost posoudit. Na straně druhé svým laxním přístupem k důsledné kontrole obsahu poskytuje publicitu - úměrnou čtenosti či návštěvnosti média - komukoliv a čemukoliv. Nepochybně lze obtížně srovnávat situaci, kdy je závadný obsah uveřejněn bez vědomí správce stránky na webu s deseti přístupy za den, se situací uveřejnění na vlivném médiu. V prvním případě nelze spravedlivě požadovat, aby správce webu neustále kontroloval jeho obsah, je-li navíc pravděpodobné, že nikdo jiný nemá možnost obsah legální cestou pozměňovat. Ve druhém případě je však vyšší standart péče na místě, neboť dosah média je nepoměrně vyšší a z hlediska prevence závadnosti jde o mnohem rizikovější případy. Z tohoto pohledu jsou internetová fóra velmi riziková, neboť obvykle nevyžadují ani šikanózní registraci "příspěvatelů", čímž umožňují *téměř anonymní* působení, a tíže odpovědnosti se tak fakticky ještě více přesouvá na vrub provozovatele.

Po stránce politicko-právní jde o zřejmý střet práv na *svobodu vyjadřování* (jejíž omezení by ostatně v prostředí nespoutatelné svobody internetu vedlo jen k přelivu zájmu k jiným alternativám sdílení názorů) a práv na ochranu osobnosti, obchodní pověsti či společenských zájmů pod ochranou trestně-právních norem. Rovněž nezanedbatelnou stránkou, která je v rozporu s obecnou ideou svobody slova, je snaha o zachování serióznosti a exkluzivity média, která pak v různých kulturních okruzích může a nemusí demokratickou diskusi sama kultivovat.

Ekonomicky vzato je zde jasný zájem vydavatele čehokoliv na zvýšení dosahu a intenzity návštěvnosti, jakkoliv nemusí vždy jít jen o ryze finanční motivaci. Forma interaktivity diskusních fór je bezprecedentně efektivním způsobem, jak udržet pozornost návštěvníka po co možná nejdelší dobu a zároveň nijak významně nezvýšit vlastní náklady. Na druhé straně ale samozřejmě stojí riziko občanskoprávní i trestněprávní odpovědnosti, což je velmi dobrý důvod pro přijetí preventivních opatření, například online redigování zaměstnancem redakce - a to navzdory výraznému zvýšení nákladů za pracovní sílu.

Technicky vzato je situace publikování závadného obsahu a následného možného postihu odpovědného vydavatele přeci jen pravděpodobnější v případě internetem šířených médií, právě z důvodu obsahově benevolentních diskusních fór. Paradoxně ovšem právě oblast elektronická publikace na webu ukazuje na závažné nedostatky v legislativě, čehož je dostatečným důkazem nejistota ohledně odpovědnosti za veškerý obsah publikací ([a nejen jich!](#)), což dokládá velmi rozmanitý přístup jednotlivých provozovatelů diskusních fór a podobných interaktivních projektů (inzertní a seznamovací servery, fotoalba atd.). Jejich přístup osciluje od absolutní preventivní kontroly veškerého nahrávaného obsahu, přes znemožnění uvádění některých osobních a kontaktních údajů (kvůli pravidelnému zneužívání zejména na seznamovacích serverech) a kontrolu povahy fotografií až po naprostou benevolenci.

Právě na benevolentní přístup poukázal Jan Čulík na případě [Lidových novin](#), jejichž čtenáři se na diskusním fóru (které je evidentně ponecháváno svému vlastnímu vývoji bez redigování) u příležitosti informace o výsledku trestního stíhání Ondřeje Giňi dopouštějí opravdu nevybíravých slovních útoků, které zjevně naplňují skutkovou podstatu [§ 165](#), [§198](#), [§198a](#) či [§ 261a](#) Trestního zákona. O poznání méně nevkusná je debata pod tematicky stejným článkem v [Hospodářských novinách z 24.9.](#), byť i sem pronikla nepozorovaně "černá ovce".

Chceme-li posoudit tuto situaci po stránce platného práva, hned na začátku oddělme linii soukromoprávní a veřejnoprávní.

Z hlediska soukromého práva je sice otázka komplikovaná, nicméně vzhledem k tomu, že v případě výroků s rasovým podtextem se pohybujeme v čistě veřejnoprávní sféře, omezím se na několik poznámek. Zajímavý je v tomto ohledu článek [Jána Matejky](#), který se problematice internetu věnuje. Jen je třeba dodat, že [§ 415 ObčZ](#) se omezuje na určitý výčet okruhu škod a podle mého názoru tedy nelze dovodit povinnost chránit osobnostní práva (§ 11 až § 17 ObčZ) třetími osobami (tedy například provozovatelem diskusního fóra), i když i v případě porušení osobnostních práv může škoda obvykle vzniknout. Tuto povinnost by ovšem bylo lze snadněji dovodit z generální klauzule § 3, odst. 2 ObčZ. V této věci byl v ČR judikován jen [případ](#) pomluvy prostřednictvím diskusního fóra, kdy žalovaným byl pisatel. Zároveň je v našem případě třeba říci, že z ustanovení o odpovědnosti za škodu ([§ 420](#) a [§ 420a](#) ObčZ) vyplývá přísnější odpovědnost objektivní, tedy založená pouhou existencí provozní činnosti bez nutnosti dokazování jakékoliv další formy subjektivního zavinění. Provozování diskusního fóra je nepochybně součástí provozní činnosti publicistického serveru, minimálně v tomto případě totiž slouží jako úmyslný prostředek ke zvýšení intenzity návštěvnosti serveru a zvýšení atraktivity pro návštěvníky.

[Odpovědnost podle mého názoru nevyplývá ze z. č. 46/2000 Sb. \(Tiskový zákon, ve znění pozdějších](#)

[předpisů\), kde v § 2 a v § 3 by sice bylo lze za tiskoviny rozumně považovat i elektronickou publikaci, zvláště pokud je pro stejný subjekt alternativou jím distribuovaného tisku, nicméně díky nekompromisní formulaci "soubor hmotných rozmnoženin" v písm. d\) tak nelze v případě elektronické publikace bezproblémově dovodit.](#)

Ale zpět k právu veřejnému – lze za výroky čtenářů na diskusním fóru postihnout i provozovatele? Představa je to jistě neobvyklá – činit deliktně odpovědným někoho, kdo naopak velkoryse podporuje svobodnou výměnu názorů a vystavuje se ve volné diskusi dobrovolně všem ohlasům, byť mnohdy kritickým... Na druhé straně některé zákonitosti společenské reality dokáží každým dobrým úmyslem vydláždít cestu do pekel! Na diskusních fórech masově navštěvovaného portálu aktivně a s oblibou se realizující komunita umí sociálním optimistům připravit nejedno velké zklamání, když svými takřka uniformními projevy navozuje dojem, že o některých otázkách v české společnosti panuje bezmála konsensus. Provozování významného serveru s sebou zkrátka chtě nechtě přináší i nepříjemné závazky, neboť jde o snadno zneužitelné médium a potenciální shromaždiště nežádoucích elementů. O tom se konečně přesvědčil i Felix Bruno Somm, ředitel společnosti CompuServe, který byl v roce 1998 v první instanci v SRN odsouzen k pokutě a dvouletému podmíněnému trestu odnětí svobody právě za ilegální obsah, který společnost de facto hostovala uživatelům v rámci diskusních skupin. Přestože byl rozsudek po odvolání [zrušen](#), případ vyvolal iniciativu, která vedla k uzákonění omezené odpovědnosti provozovatelů internetových platforem, která je podmíněna povědomím provozovatele o závadném obsahu a praktickou proveditelností jeho odstraněním.

[Ostatně logika věci není nikterak krkolomná – povinnost spolupracovat s oficiálními orgány již pociťují i provozovatelé technologické i softwarové infrastruktury internetu na celém světě. V ČR naposledy formou zákona č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti, která v omezené míře činí odpovědnými za obsah přenášených dat právě poskytovatele technologické infrastruktury a připojení. Hořké zkušenosti s nejrůznějšími formami kriminality dokázaly rádně zakalit i původně nespoutané vody internetu...](#)

Vyskytne-li se proto na všem přístupných a také hojně navštěvovaných stránkách skupina příspěvků, které naplňují skutkovou podstatu § 165 (schvalování trestného činu), § 198 (hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení), § 198a (podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod) či § 261a (schvalování genocidia) Trestního zákona, v úvahu automaticky přichází nejen trestněprávní odpovědnost jednotlivých pisatelů, ale též provozovatele diskusního fóra, který tuto eventualitu riskuje!

Důležitá věc, kterou je nutno zmínit, je, že v českém právním řádu dosud existuje zásada výlučnosti deliktní způsobilosti u fyzických osob. Mluvím-li tedy o trestněprávní odpovědnosti ve vztahu k provozovateli diskusního fóra, mám na mysli konkrétní osobu, kterou lze v organizaci příslušné právnické osoby identifikovat jako osobu přímo zodpovědnou. Nelze tedy *zatím* uvažovat o trestněprávním postihu právnické osoby jakožto celku!

Základní podmínka trestněprávní odpovědnosti [§ 3 TrZ](#) je přitom jistě splněna i ze strany poskytovatele obsahu, který dává svou nepatřičnou benevolencí lukrativní webový prostor pro prezentaci jakéhokoliv obsahu.

Kvalifikace případného trestně postižitelného jednání provozovatele diskusních fór z hlediska úmyslnosti trestného činu je vzhledem k neexistenci speciálního zákonného určení nutno definovat v obecné terminologii Trestního zákona.

Zavinění

§ 4

Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

- a) chtěl způsobem v tomto zákoně uvedeným porušit nebo ohrožit zájem chráněný tímto zákonem, nebo
- b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

§ 5

Trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

- a) věděl, že může způsobem v tomto zákoně uvedeným porušit nebo ohrožit zájem chráněný tímto zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo
- b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

§ 6

K okolnosti přitěžující nebo k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, se přihlédne,

- a) jde-li o těžší následek, i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, že tento zákon vyžaduje i zde zavinění úmyslné,
- b) jde-li o jinou skutečnost, i tehdy, jestliže o ní pachatel nevěděl, ač o ní vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl, vyjímaje případy, kdy tento zákon vyžaduje, aby o ní pachatel věděl.

Kvalifikaci trestně postižitelného jednání z hlediska úmyslnosti, nedbalosti či přihlednutí k přitěžující okolnosti je nutno ponechat k posouzení soudu v individuálním případě. Lze si například představit kvalifikaci úmyslného jednání podle § 4, odst. b) v případě, že provozovatel fóra v minulosti redigování příspěvků raději prováděl, avšak později od této praxe bez dostatečných důvodů upustil, ačkoliv si byl vědom rizika trestněprávní odpovědnosti. V takovém případě lze dokonce hovořit o účasti na spáchání trestného činu podle *§ 10, odst. 1, písm. c) TrZ*.

Mnohem pravděpodobnější je ovšem situace, vyjádřená v obou odstavcích § 5, které zakládají kvalifikaci trestného činu, spáchaného v nedbalosti. V případě renomovaných zpravodajských médií je nepochybně neudržitelné stavět obhajobu na tvrzeních, že o případné trestnosti v této situaci nemohla vědět. Má-li někdo možnost a morální povinnost nechat si alespoň vypracovat odborný posudek, pak jsou to v první řadě média celospolečenského významu, která navíc na diskusních fórech specificky profitují. V tomto ohledu se sice může zdát absurdním spáchat uvedené trestné činy podle § 165, § 198, §198a či § 261a TrZ z nedbalosti, ovšem nesmíme zapomenout, že jde o případy, které dosud nemají v českém právu *precedent*.

Jakkoliv se tedy může zdát příčinná souvislost mezi (jinými osobami) veřejně publikovanými příspěvky s rasistickým podtextem a provozováním internetového diskusního fóra nejasná, je v tomto

případě nedbalost provozovatele příliš závažnou, vyzývavou skutečností pro ty, kteří se výroků osobně dopouští. Při očekávané znalosti reálií českého prostředí jde ze strany masových médií o neodpustitelnou nedbalost a neprofesionalitu. V případě, že si je provozovatel diskusního fóra existence těchto výroků dokonce vědom a neprovede urychlenou nápravu, nelze jeho nečinnost už nijak omluvit a orgány činné v trestním řízení mají povinnost ve věci jednat.

V době publikování tohoto článku v 01:00 29.9.2004 byl inkriminovaný obsah diskusních příspěvků stále ve veřejně dostupném archivu obou deníků.

Text je převzat z internetového periodika Britské listy
<http://www.blisty.cz/2004/9/29/art19940.html>

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)